

Uluslararası Literatürde Protetik Diş Tedavisi Alanında Türkiye Adresli Yayınların Bibliyometrik Analizi

A Bibliometric Analysis of Publications from Turkey in Prosthetic Dentistry in International Literature

Yrd.Doç.Dr. Gökçe MERİÇ,^a
Yrd.Doç.Dr. Oğuz OZAN^a

^aProtetik Diş Tedavisi AD,
Yakın Doğu Üniversitesi
Diş Hekimliği Fakültesi, Lefkoşa

Geliş Tarihi/Received: 23.12.2010
Kabul Tarihi/Accepted: 07.02.2011

Yazışma Adresi/Correspondence:
Yrd.Doç.Dr. Gökçe MERİÇ
Yakın Doğu Üniversitesi
Diş Hekimliği Fakültesi,
Protetik Diş Tedavisi AD, Lefkoşa,
KKTC/TRNC
gokcemerich@yahoo.com

ÖZET Amaç: Bu çalışmanın amacı, protetik diş tedavisi ile ilgili Türkiye adresli ve uluslararası dergilerde yayınlanmış çalışmalar ile ilgili bibliyometrik bir analiz yapmaktır. **Gereç ve Yöntemler:** "Institute for Scientific Information"ın veri tabanı, internet (www.isiknowledge.com) üzerinden kullanılmıştır. Veri tabanında "prosthodonti OR prosthetic dentistry OR denture" anahtar kelimeleri yazılarak konulara göre tarama yapılmıştır. Yapılan aramada "Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED)" içerisinde bulunan dergilerde 1980 yılından günümüze yayınlanmış olan yayınlar ve "Conference Proceedings Citation Index- Science (CPCI-S)" içerisinde 1990 yılından günümüze kadar yayımlanmış olan konferans tebliğlerine ulaşılmıştır. Tüm bu ulaşılan yayınlar içerisinde Türkiye adresli olanlar sayılarına, dergi, tür ve kurumlara göre incelenmiştir. Ayrıca sayıların yıllara göre dağılımı, bu yayınlara yapılan toplam atıf sayılarının yıllara göre dağılımı da değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Yayınların gönderildiği adresler ve yayın sayısına göre bir sıralama yapıldığında Türkiye altıncı sırada yer almıştır. Türkiye adresli yayınların 1990 yılından sonra yayımlanmaya başladığı ve bu yayınlara yapılan atıf sayılarının yıllar içerisinde aktif bir şekilde arttığı görülmüştür. Yayınların %60'ına yakını diş hekimliği dergilerinde yayımlanmıştır ve %90'a yakını makale türündedir. En fazla yayın Hacettepe Üniversitesi adresli olup, yayınların en fazla yayımlandığı dergi "Journal of Prosthetic Dentistry" olmuştur. **Sonuç:** Protetik diş tedavisi alanında Türkiye adresli yazıların uluslararası düzeyde çok iyi bir noktada olduğu, Türkiye'nin yayın nitelik ve niceliği açısından son derece dinamik gelişim gösteren bir ülke olduğu belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Prosthodontikler; bibliyometri

ABSTRACT Objective: The aim of the study is to perform a bibliometric evaluation of the publications from Turkey in prosthetic dentistry in the international literature. **Material and Methods:** The data base of the Institute for Scientific Information on the web (www.isiknowledge.com) has been used. The key words of "prosthodonti OR prosthetic dentistry OR denture" has been written in the subject area of the data base system to assess all the reports in these subjects. The search has been carried out in the journals in Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED) from 1980 until now and the proceedings papers in Conference Proceedings Citation Index-Science (CPCI-S) from 1990 until now. The publications from Turkey have been analyzed according to the quantity, journal, type and institutions. Moreover the proportion of the publications per year and the proportion of citations to the journals per year have been evaluated. **Results:** When the countries have been arranged according to the number of publications, it has been evaluated that Turkey is in the sixth place. It was also established that the articles from Turkey have been started to publish from 1990 and the citations to these articles have been actively increased. Almost 60% of the articles have been published in the dentistry journals, and almost 90% of the document types have been articles. The highest number of publications have been published by Hacettepe University and the publications have been mostly published in The Journal of Prosthetic Dentistry. **Conclusion:** The range of the publications in prosthetic dentistry from Turkey is quite high, and the quality and the quantity of the publications have been increasing dynamically.

Key Words: Prosthodontics; bibliometrics

Bilimsel anlamda ilerleme, bilimsel yazılar ile rapor edilen bilimsel çalışma bulguları ile sağlanır.¹ Bilimsel çalışmalar, aynı konu üzerinde daha önce yapılmış ve sonuçları yayımlanmış olan çalışmalar ışığında planlanır ve yazılır. Bilimsel yayınlar sadece bilimsel çalışmalara yön vermekle kalmaz, aynı zamanda klinisyenler için de klinik çalışmalarında önemli bir başvuru kaynağıdır.² Bu nedenle bilimsel yazıların ulaşılabilirliği çok büyük önem taşımaktadır.

Bilimsel medikal dergilerine ulaşılabilirlik; internetin, arama motorlarının ve “on-line” yayınların gelişmesiyle birlikte kolaylaşmıştır. Bilimsel medikal dergilere ulaşabilmek için en önemli iki kaynak “Web of Science®” ve “PubMed”dir.³

“Web of Science®” üzerinden “on-line” olarak ulaşılabilen “Science Citation Index Expanded®” formatı içerisinde bulunan “Thomson Scientific” tarafından yayımlanan “Science Citation Index (SCI)” isimindeki veri tabanı bilimsel araştırmacılara büyük imkânlar sağlamaktadır.¹ Bu veri tabanı, akredite bilimsel dergilerde yayımlanmış yayınları indeksler. Böylece veri tabanından, yazarlara ait yayımlanmış yayınlara, yayınların kimler tarafından refere edildiğine rahatlıkla ulaşılabilir.

Bibliyometri; medikal veri tabanları üzerinden ulaşılabilen yayınların istatistiksel olarak değerlendirilerek kişi bazında, ana bilim dalı veya enstitü bazında, üniversite ve ülke düzeyinde bilimsel aktivitelerini ölçmeye yarayan çok önemli bir yöntemdir.⁴ Belirli bir zaman aralığında yayımlanan yayınların sayısı, refere edilme miktarı, ilgili derginin etki faktörüyle (impact factor) ilişkili olarak yayının etkisi bu yöntemde kullanılabilen parametrelerdir.

Protetik diş tedavisi literatürü içerisinde bilimsel dergilerde yayımlanan yayın sayısı hızla artmaktadır. Yapılan literatür taramasında protetik diş tedavisi alanında yayımlanan yazılar içerisinde Türkiye adresli olan çalışmaların miktarı ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı, protetik diş tedavisi ile ilgili Türkiye’de yapılmış ve uluslararası dergilerde yayımlanmış çalışmalar ile ilgili bibliyometrik bir analiz yapmaktır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Bu araştırmada 19 Aralık 2010 tarihinde “Institute for Scientific Information”ın veri tabanı, internet (www.isiknowledge.com) üzerinden kullanılmıştır.

Bu veri tabanında konulara göre tarama bölümü seçilerek bu bölüme protetik diş tedavisi ile ilgili yeterli sayıda veriye ulaşabileceğimiz “prosthodonti OR prosthetic dentistry OR denture” anahtar kelimeleri yazılmıştır. Yapılan aramada “Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED)” içerisinde bulunan dergilerde 1980 yılından günümüze yayımlanmış olan yayınlar tespit edilmiştir. Aynı şekilde “Conference Proceedings Citation Index-Science (CPCI-S)” içerisinde 1990 yılından günümüze kadar yayımlanmış olan konferans tebliğlerine ulaşılmıştır.

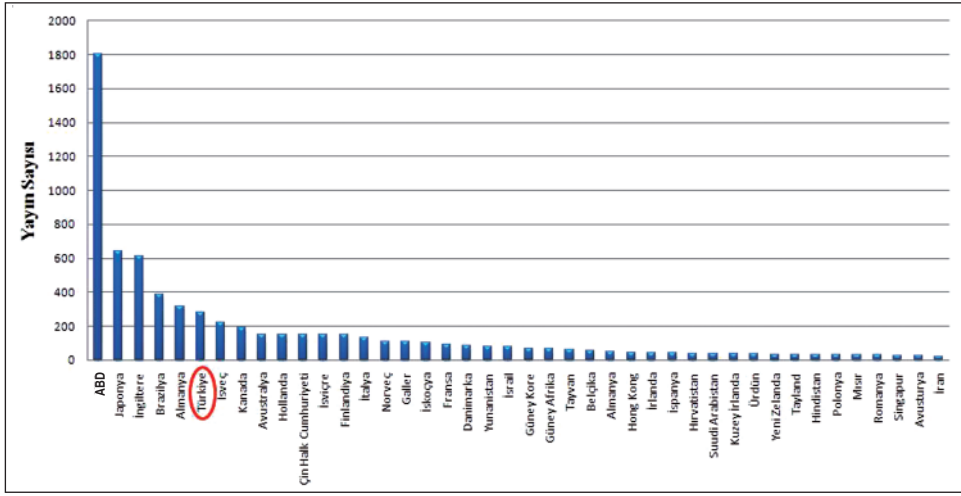
Daha sonra ortaya çıkan yayın listesi içerisinde Türkiye adresli çalışmaların bilimsel yazıları ayrılmıştır. Bu yayınların sayısının ve bu yayınlara yapılan atıf sayılarının yıllara göre dağılımı, yayın ve yayınların basıldığı dergi türlerine göre yayın sayılarının dağılımı saptanmıştır. Ayrıca, üniversitelere göre yayın sayılarının dağılımı ile Türkiye adresli yayınların en çok hangi dergilerde yer aldığı listelenmiştir. Elde edilen sayısal veriler “Excel” programına aktarılarak grafikleri elde edilmiştir.

BULGULAR

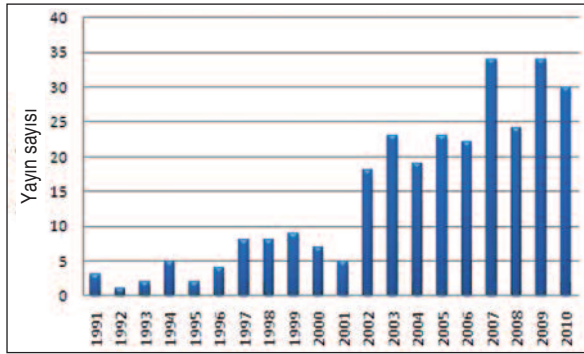
Yayınlara gönderildiği adresler ve yayın sayısına göre bir sıralama yapıldığında Türkiye altıncı sırada yer almıştır. Yayın sayılarına göre ülke sıralamaları Şekil 1’de görülmektedir. Bu tabloda yayın sayısı 20’nin altında bulunan ülkeler gösterilmemektedir.

Tarama sonucunda Türkiye adresli yayınların sayısının ve bu yayınlara yapılan toplam atıf sayısının yıllara göre dağılımı Şekil 2 ve 3’te görülmektedir. Yazıların yayımlandığı dergiler de konularına göre ayrılmıştır ve Şekil 4’te görülmektedir.

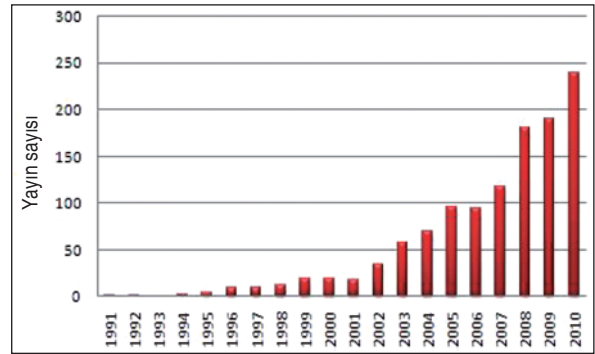
Yayınlara %89,7’sini özgün makaleler oluştururken %4,9’unu toplantı özeti, %3,9’unu tam metinli kongre bildirisi, %1,2’sini de diğer türdeki yazılar oluşturmaktadır.

ŞEKİL 1: SCI-EXPANDED (1980-...) CPCI-S (1990-...) içerisinde bulunan dergilerdeki yayınların ülke adreslerinin yayın sayılarına göre sıralaması. (Renkli hali için Bkz. <http://dishekimligi.turkiyeklinikleri.com/>)

ŞEKİL 2: SCI-EXPANDED (1980-...) ve CPCI-S (1990-...) içerisinde bulunan dergilerdeki Türkiye adresli yayın sayılarının yıllara göre dağılımı. (Renkli hali için Bkz. <http://dishekimligi.turkiyeklinikleri.com/>)

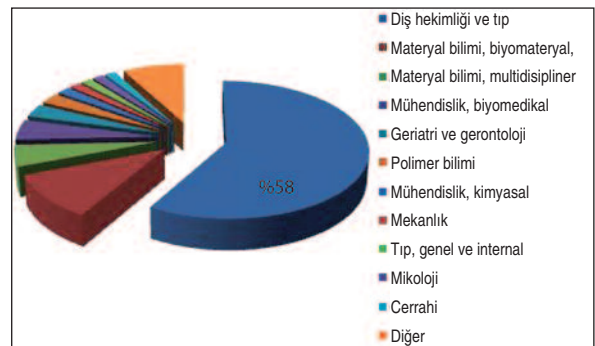
ŞEKİL 3: SCI-EXPANDED (1980-...) ve CPCI-S (1990-...) içerisinde bulunan dergilerdeki Türkiye adresli yayınlara toplam atf sayısının yıllara göre dağılımı. (Renkli hali için Bkz. <http://dishekimligi.turkiyeklinikleri.com/>)

Türkiye adresli yayımların en çok yayınlandığı 10 dergi ve bu dergilerdeki Türkiye adresli toplam yayın sayıları Şekil 5'te görülmektedir.

Çalışmanın sınırları içerisinde bulunan uluslararası dergilerde yayımlanan Türkiye adresli yazıların üniversitelere göre dağılımları da Şekil 6'da görülmektedir. Yayın sayısı 6'nın altında olan üniversiteler tabloya dâhil edilmemiştir.

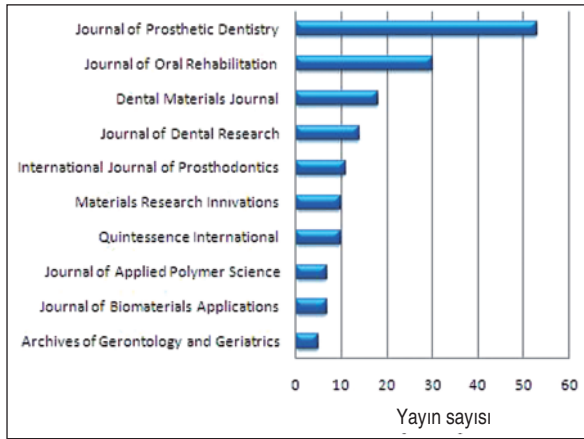
TARTIŞMA

Türkiye'de diş hekimliğinin diğer dallarında olduğu gibi protetik diş tedavisi alanında da bilimsel çalışmaların hızla arttığı bilinmektedir. Türkiye adresli bilimsel yazıların uluslararası düzeyde bibliyometrik değerlendirilmesinin yapılması, literatürdeki yerinin belirlenmesi açısından önemli ola-

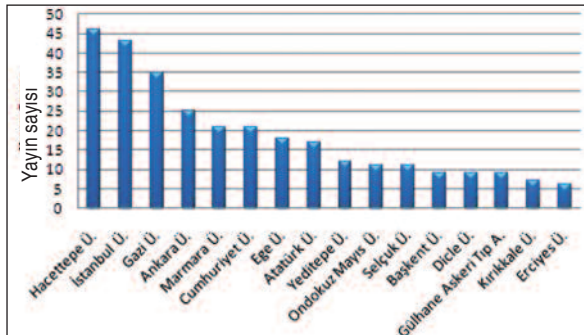
ŞEKİL 4: SCI-EXPANDED (1980-...) ve CPCI-S (1990-...) içerisinde bulunan dergilerdeki Türkiye adresli yayınların yayımlandıkları dergi çeşitlerine göre yüzdesel oranı. (Renkli hali için Bkz. <http://dishekimligi.turkiyeklinikleri.com/>)

caktır. Ancak Türkiye'de yapılan çalışmaların her zaman uluslararası platforma taşınmayıp ulusal dergilerde de sıklıkla yer aldığı da bilinmektedir.

ŞEKİL 5: SCI-EXPANDED (1980-...) ve CPCI-S (1990-...) içerisinde bulunan dergilerdeki Türkiye adresli yayınların basıldıkları dergilere göre yüzde olarak dağılımı.

(Renkli hali için Bkz. <http://dishekimligi.turkiyeklinikleri.com/>)

ŞEKİL 6: SCI-EXPANDED (1980-...) ve CPCI-S (1990-...) içerisinde bulunan dergilerdeki Türkiye adresli yayınların Türkiye'deki üniversitelere göre dağılımı. (Renkli hali için Bkz. <http://dishekimligi.turkiyeklinikleri.com/>)

Çalışmamızda seçilen bibliyometrik analiz yönteminin uluslararası dental literatürde özellikle son yıllarda sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.⁵⁻⁷ Bununla birlikte yapılan literatür incelemesinde Türkiye'de diş hekimliği dalında yapılan böyle bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bilimsel çalışmaların birçok farklı parametrelerle geçmişinin ve bugününün kolaylıkla incelenebileceği bu yöntem gelecekteki bilimsel çalışmalara da yön verebilmesi açısından önemlidir.

Bu çalışma planlanırken, “Academy of Prosthodontics” tarafından çıkarılan “Prostodontik Terimler Sözlüğü” nde “protetik diş tedavisi” teriminin karşılığı olarak “prosthodontics” ve “prosthetic dentistry” terimleri bulunmuştur.⁸ Ancak sadece bu iki anahtar kelime ile tarama yapıldığında listelenen yayınlar incelenmiş protetik

diş tedavisi dalı ile ilgili birçok yayını kapsamadığı tespit edilmiştir. Anahtar kelimeler arasında “denture” terimi de eklendiğinde protetik diş tedavisindeki materyal çalışmaları, maksillofasiyal protezler gibi konularla ilgili yayınlara da ulaşılmış ve daha kapsamlı bir analiz yapılmıştır.

Yapılan bu çalışmanın sınırları içerisinde uluslararası sıralamada Türkiye'nin 6. sırada yer aldığı, ve bu sıralamaya 1990 yılı sonrasında yapılan yayın sayılarıyla ulaşıldığı görülmüştür. Uluslararası düzeyde bakıldığı zaman, gelişmiş ülkelerin bu sıralamada öne çıktığını, gelişmekte olan ülkelerin ise daha geride kaldığını görmekteyiz. Bunun en büyük sebebi olarak, gelişmiş ülkelerde gayri safi milli hasılanın büyük bir bölümünün araştırma aktivitelerinde kullanılmakta olduğu gösterilebilir. Gelişmekte olan ülkelerde ise bilimsel araştırmalara yeterli kaynak ayrılmadığı bir başka çalışmada belirtilmiştir.⁹

Türkiye adresli yayın sayılarının yıllara göre düzenli bir artış göstermesinin yanı sıra atıf sayıları da hızla artmaktadır. Bilimsel üretkenlikte yayın sayısı ile birlikte atıf sayısının da önemli bir kriter olduğu bilinmektedir.¹⁰ Atıf sayısını birçok faktör belirlemektedir. Yapılan çalışmalarda makale türleri ile atıf sayıları arasındaki ilişki karşılaştırılmış ve derleme tarzındaki yazıların en çok atıf aldığı, özgün araştırma makalelerinin de diğer türlerden daha fazla atıf aldığı bildirilmiştir.^{10,11}

Bu çalışma, Türkiye'nin yayın sayısı artışı açısından son derece dinamik gelişim gösteren bir ülke olduğunu göstermiştir. Elektronik dergilere ve bilimsel sonuçlara ücretsiz ulaşılma imkânı bu gelişimi hızla arttırmaya devam edecek ve protetik diş tedavisi literatürü içerisinde Türkiye adresli yayınların oranı gittikçe artacaktır.

Yapılan bu çalışmada protetik diş tedavisi alanındaki yazıların sadece diş hekimliği dalındaki dergilerde değil; %40'a yakınının başka branştaki dergilerde yayımlandığı görülmüştür. Bu da bize, multidisipliner çalışmaların da literatürde büyük bir yeri olduğunu göstermektedir.

Yapılan bir çalışmada, üniversitelerin yayın sayılarıyla öğretim üyesi sayısı arasında doğru oran-

tılı bir ilişki olduğu bildirilmiş, üniversitenin eski ve köklü olmasının da yayın sayısı artışında etkili olduğu belirtilmiştir.¹⁰ Çalışmamızın sınırları içerisinde bu tarz bir değerlendirilmeye gidilmemiş, ancak ileride yapılması planlanan daha kapsamlı çalışmalarda incelenmesi gereken önemli bir konu olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye adresli yayınların en fazla basıldığı 10 dergi tespit edilmiş, bu dergiler arasında materyal dergilerinin üst sıralarda yer alması dikkat çekmiştir.

Sonuç olarak, protetik diş tedavisi alanında Türkiye adresli yazıların uluslararası düzeyde çok iyi bir noktada olduğu, nitelik ve nicelik olarak giderek de yükselmekte olduğu belirtilmelidir.

KAYNAKLAR

1. Nieri M, Saletta D, Guidi L, Buti J, Franceschi D, Mauro S, et al. Citation classics in periodontology: a controlled study. *J Clin Periodontol* 2007;34(4):349-58.
2. Poletto VC, Faraco Junior IM. Bibliometric study of articles published in a Brazilian journal of pediatric dentistry. *Braz Oral Res* 2010; 24 (1):83-8.
3. Glynn RW, Chin JZ, Kerin MJ, Sweeney KJ. Representation of cancer in the medical literature--a bibliometric analysis. *PLoS One* 2010;5(11):e13902.
4. Oelrich B, Peters R, Jung K. A bibliometric evaluation of publications in urological journals among European Union countries between 2000-2005. *Eur Urol* 2007;52(4):1238-48.
5. Yuan JC, Lee DJ, Knoernschild KL, Campbell SD, Sukotjo C. Authorship characteristics in prosthodontic literature: proliferation and internationalization. A review and analysis following a 10-year observation. *J Prosthet Dent* 2010;104(3):158-64.
6. Allareddy V, Shah A, Lin CY, Elangovan S, Lee MK, Chung K, et al. Randomized trials published in the journal of dental research are cited more often compared with those in other top-tier non-specialty-specific dental journals. *J Evid Based Dent Pract* 2010;10(2):71-7.
7. Pandis N, Polychronopoulou A, Eliades T. An assessment of quality characteristics of randomised control trials published in dental journals. *J Dent* 2010;38(9):713-21.
8. The Glossary of Prosthodontic Terms. The academy of prosthodontics. *J Prosthet Dent* 1994;71(1):Ş41-112.
9. Mazboudi M, Ben Abdelaziz A. Medical research productivity of Lebanon: a bibliometric study of papers indexed in Medline, 1985-2004. *Tunis Med* 2010; 88(8): 579-85.
10. Taşlı L, Taşlı P, Karabulut A. [Factors affecting the scientific publication productivity in aegean region universities: evaluation of 2004-2008 period]. *Pamukkale Med J* 2010; 3(1):1-7.
11. Christopher MM. The impact factor: getting a grip. *Vet Clin Pathol* 2003; 32(3): 98-100.